

Sygn. akt V U 1342/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2013 roku

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Radosław Buko**

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Pezena

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2013 roku w Słupsku

odwołania J. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 25 lipca 2013 roku znak (...)

w sprawie **J. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

o emeryturę nauczycielską

I. oddala odwołanie

II. nie obciąża ubezpieczonego J. C. kosztami procesu

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lipca 2012 r., znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu J. C. prawa do emerytury w oparciu o przepisy art. 46 i 32 ust 5 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 88 ust.1 ustawy z dnia 26.01.1982r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 97, poz. 674 z 2006 r. ze zm.).

Ubezpieczony zaskarżył wyżej wymienioną decyzję w całości, zarzucając organowi rentowemu naruszenie przepisów dotyczących postępowania w sprawach emerytur i rent. Zdaniem ubezpieczonego organ rentowy błędnie ustalił jego staż nauczycielski.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że na podstawie przedłożonej dokumentacji ubezpieczony udowodnił okres zatrudnienia wynoszący ogółem 31 lat, 6 miesięcy i 29 dni, w tym 16 lat, 3 miesiące i 20 dni jako nauczyciel. Wobec nieudowodnienia okresu 20 lat pracy nauczycielskiej zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 01.07.2013 r. ubezpieczony J. C., urodzony (...) złożył wniosek o emeryturę. Ubezpieczony posiadał nie kwestionowany przez organ rentowy staż ubezpieczeniowy wynoszący na dzień 31.12.2008 r. łącznie 31 lat, 6 miesięcy i 29 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 16 lat, 3 miesiące i 20 dni pracy jako nauczyciel.

Do okresu pracy w organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonemu okresu zatrudnienia od 17.08.1981r. do 02.01.1988r. z tytułu zatrudnienia w (...) P., od 04.01.1988r. do 29.02.1992r. z tytułu zatrudnienia w (...) w P. - (...)w C. i od 15 czerwca 1988r. do 29 lutego 1992r. w (...) w S.(...)C..

Ubezpieczony nie jest członkiem OFE.

W dniu 31.08.2013 r. rozwiązał stosunek pracy w (...) w C., gdzie był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy jako nauczyciel. Pracodawca – (...)w B. pismem z dnia 23.07.1992r. zaliczył ubezpieczonemu do stażu pedagogicznego okresy zatrudnienia:

- od 17.08.1981r. do 02.01.1988r. z tytułu zatrudnienia w (...)P.

- od 04.01.1988r. do 29.02.1992r. z tytułu zatrudnienia w (...) w P. – Terenowa (...)w C.

- od 15.06.1988r. do 29.02.1992r. w (...)w S.

Zaskarżoną decyzją z dnia 25 lipca 2012 r., znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury.

dowód: akta emerytalne ZUS: wniosek o emeryturę k.1 – 3, zaskarżona decyzja ZUS k.33, świadectwo pracy z dnia 31.08.2013 r. k.18 – 19, kopia pisma (...)w B. k 7,

W okresie od 17.08.1981r. do 02.01.1988r. ubezpieczony pozostawał w zatrudnieniu w (...)P. na stanowiskach: starszego specjalisty ds. produkcji zwierzęcej, zastępcy kierownika zakładu, starszego specjalisty ds. produkcji zwierzęcej.

W okresie od 4 stycznia 1988r. do 14 czerwca 1988r. ubezpieczony pracował w (...)w P. – (...)w C. na stanowisku inżyniera.

W okresie od 15 czerwca 1988 r. do 29 lutego 1992r w J. C. był zatrudniony w (...)w S. Oddział C. na stanowisku agronoma. Ubezpieczony pracował w laboratorium, gdzie pełnił obowiązki kierownika laboratorium przy biologicznej ocenie wartości użytkowej pestycydów.

dowód: akta osobowe ubezpieczonego – życiorys, umowa o pracę, świadectwo pracy k. 26, 28,30 akt sprawy

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie było ustalenie uprawnień ubezpieczonej do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227) oraz art.88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 Karty Nauczyciela (Dz. U. Nr 97, poz. 674 z 2006 r. ze zm.).

Zgodnie z art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odrębne przepisy określają zasady przechodzenia na emeryturę, bez względu na wiek, nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r.

W myśl art. 88 karty nauczyciela nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.

Na podstawie art. 2a art. 88 karty nauczyciela nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli:

a) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego

b) udowodnili 30 letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym legitymuje się 20 latami pracy w szczególnym charakterze lub posiadają 25 – letni okres składkowy

i nieskładkowy, w tym 20 lat wykonywania pracy nauczyciela w szkolnictwie specjalnym

c) rozwiąże na swój wniosek stosunek pracy w związku z przejściem na emeryturę lub przejdzie na emeryturę w związku z likwidacją szkoły w oparciu o przepisy art. 20 ust 1 Karty Nauczyciela, albo po upływie sześciomiesięcznego okresu pozostawienia w stanie nieczynnym przejdzie na emeryturę zgodnie z ust. 5 c art. 20 Karta Nauczyciela, czy też odmówi podjęcia pracy nauczyciela będąc w stanie nieczynnym co spowoduje wygaśnięcie stosunku pracy na wniosek nauczyciela z powodu przejścia na emeryturę na podstawie ust.7 art.20 Karty Nauczyciela.

Powołane przepisy Karty Nauczyciela stwarzają przywilej przejścia na emeryturę bez względu na wiek nauczycielom, którzy mają dłuższy niż wymagany okres zatrudnienia (30 lat) oraz dłuższy okres zatrudnienia w szczególnym charakterze (20 lat). W ich świetle, przesłankami do uzyskania prawa do emerytury są ponadto posiadanie statusu nauczyciela w rozumieniu Karty Nauczyciela oraz rozwiązanie na swój wniosek stosunku pracy. Przesłanki te jako regulacja szczególna, odbiegająca od systemu powszechnego, muszą być interpretowane w sposób ścisły (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2010r., II UK 108/10). Warunki stażowe z art. 88 ust. 1 KN spełnione być muszą przez nauczyciela do dnia 31 grudnia 2008 r. - art. 88 ust. 2a KN. Przesłanki z art. 88 KN, jako przepisu szczególnego, odbiegającego od systemu powszechnego, muszą być interpretowane w sposób ścisły (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 20 listopada 2001 r., II UKN 626/00, OSNP 2003/16/390).

Nauczyciel, który posiada uprawnienia wynikające z tego przepisu może, a nie musi skorzystać z nabytego prawa, jeśli nie chce przejść na emeryturę to może dalej kontynuować pracę zawodową. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2000r, II UKN 376/99, OSNP 2001/14/467 wyraził pogląd, iż nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust.1 Karty Nauczyciela powinno być oceniane według stanu istniejącego w dacie złożenia wniosku o to świadczenie.

Bezspornym w niniejszej sprawie jest, iż ubezpieczony w wymaganym ustawą okresie spełnił warunek 30 – letniego okresu zatrudnienia, rozwiązania stosunku pracy na swój wniosek, jak również nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. W sprawie niniejszej spór sprowadzał się zatem do oceny, czy ubezpieczony wykazał się co najmniej 20 – letnim okresem pracy w szczególnym charakterze, a więc okresem pracy pedagogicznej uprawniającym do emerytury nauczycielskiej.

W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony nie wykazał, aby jego staż wykonywania pracy w szczególnym charakterze (pracy nauczycielskiej) wynosił co najmniej 20 lat.

W tym miejscu wyjaśnienia wymaga, że możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę bez względu na wiek mają tylko nauczyciele, którzy podlegają przepisom Karty Nauczyciela. Krąg osób, do których Karta Nauczyciela ma zastosowanie wyznaczony został przede wszystkim w art. 1 oraz w art. 91 a i art. 91 b tej ustawy. Przepis art. 1 ust. 1 i 1a Karty Nauczyciela wymienia nauczycieli, do których stosuje się wszystkie przepisy tej ustawy, natomiast przepisy art. 91 a i art. 91 b określają, w jakim zakresie przepisy Karty Nauczyciela znajdują zastosowanie do nauczycieli wymienionych w art. 1 ust. 2 ustawy. Stosownie do przywołanych powyżej przepisów, możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę bez względu na wiek posiadają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w szczegółowo wymienionych placówkach. Ustawa w sposób wyraźny uzależnia jej stosowanie od zatrudnienia w charakterze nauczyciela. Zatrudnienie następuje na podstawie umowy o pracę zawartej pomiędzy pracodawcą - placówką działającą w oparciu o przepisy ustawy o systemie oświaty – a pracownikiem posiadającym uprawnienia pedagogiczne.

Jak stanowi art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. nr 153 poz. 1227 ze zm.) – w celu ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się nauczycieli, wychowawców lub innych pracowników pedagogicznych wykonujących pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 Karty Nauczyciela, który obejmuje:

- nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w:
 - publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli;
 - zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych;
 - publicznych kolegiach pracowników służb społecznych;
 - publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych przed dniem 21 sierpnia 2003 r.;
 - przedszkolach publicznych, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego;
 - przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz niepublicznych placówkach;
- nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w: urzędach organów administracji rządowej, kuratoriach oświaty; specjalistycznej jednostce nadzoru, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisjach egzaminacyjnych; oraz w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich, rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi oraz szkołami przy zakładach karnych, na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych;
- nauczycieli zatrudnionych w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- nauczycieli urlopowanych na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 z późn. zm.);
- pracowników zatrudnionych u pracodawców (innych niż wymienieni powyżej w pkt 1-7), pełniących funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujących pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
- pracowników zatrudnionych w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadających wymagane przez prawo kwalifikacje, wykonujących pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

Podkreślić jednak trzeba, na co zwracana jest uwaga w piśmiennictwie, że przepis § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) – stanowi, że „nauczyciel, wychowawca lub inny pracownik pedagogiczny wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 pkt 1 – 7 Karty Nauczyciela, określoną w tej ustawie jako praca zaliczona do I kategorii zatrudnienia, nabywa prawo do emerytury na zasadach określonych w § 4 i jest uważany za wykonującego pracę w szczególnym charakterze.” Z przepisu tego wynika, że z prawa do przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym mogą skorzystać tylko nauczyciele wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 pkt 1 – 7 Karty Nauczyciela. Przywołany przepis odwołuje się do art. 1 Karty Nauczyciela, w

brzmieniu obowiązującym w dacie wydania omawianego rozporządzenia. Aktualnie obowiązujący przepis art. 1 Karty Nauczyciela ma nieco inną strukturę niż wówczas obowiązujący. Jednak porównanie zakresu przepisu obowiązującego ówczesnie i aktualnie, pozwala sądzić, iż prawo do emerytury w niższym wieku mają tylko nauczyciele wymienieni w obowiązującym aktualnie art. 1 ust. 1 i 1a Karty Nauczyciela, tj.: nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli;
- zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych;
- publicznych kolegiach pracowników służb społecznych;
- publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych przed dniem 21 sierpnia 2003r. (Tak Magdalena Sender w komentarzu – Warunki przejścia nauczycieli na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym ABC nr 68691.)

Ubezpieczony ostatecznie domagał się uwzględnienia do okresu pracy nauczycielskiej okresów zatrudnienia, które uwzględnił mu pracodawca w piśmie z dnia 23.07.1992r. t.j od 17.08.1981r. do 02.01.1988r. z tytułu zatrudnienia w (...)P., od 04.01.1988r. do 29.02.1992r. z tytułu zatrudnienia w (...)w P. – (...) w C. oraz od 15.06.1988r. do 29.02.1992r. w (...)w S.. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego ubezpieczony nie był zatrudniony w charakterze nauczyciela w spornych okresach i wobec tego nie ma do niego zastosowania w tym zakresie ustawa Karta Nauczyciela, która nadaje jedynie osobom jej podlegającym, ze względu na charakter pracy, szczególne uprawnienia, w tym m.in. prawo do emerytury bez względu na wiek.

W aktach osobowych z okresu zatrudnienia w (...)w P. znajduje się świadectwo pracy z dnia 3 stycznia 1988 roku potwierdzające że ubezpieczony pracował na stanowisku starszego specjalisty d/ s produkcji zwierzęcej i zastępcy kierownika zakładu (k.19). Zakres obowiązków specjalisty produkcji zwierzęcej charakteryzujący zajmowane przez powoda w spornym okresie stanowiska również nie potwierdza zatrudnienia w charakterze nauczyciela. Dokumenty znajdujące się w aktach osobowych ubezpieczonego z okresu zatrudnienia od 15.06.1988 r. do 29.02.1992 r w (...)w S., potwierdzają że doszło do przeniesienia ubezpieczonego na zasadzie porozumienia między zakładami pracy do pracy doradcy – agronoma. Natomiast w (...) ubezpieczony pracował jako inżynier i pełnił obowiązki kierownika laboratorium przy biologicznej ocenie wartości użytkowej pestycydów. Niewątpliwie jest też to, że ubezpieczony pracował jako agronom w rejonie C. w (...)w S..

Sąd uznał, że akta osobowe ubezpieczonego były prowadzone skrupulatnie. Dlatego dokumentacja w nich zawarta jest wiarygodna.

W ocenie Sądu Okręgowego w okolicznościach niniejszej sprawy zbędne było przesłuchiwanie świadków D. P., S. P., M. G. na okoliczność, że ubezpieczony prowadził pracę oświatową w spornych okresach – skoro nawet ustalenie tego faktu nie spowodowało by zaliczenia zakładów pracy ubezpieczonego do kategorii Szkół i placówek wymienionych w art.1 ust. 1 i 1a Karty Nauczyciela. Zdaniem Sądu to, jeden z poprzednich pracodawców kwalifikował jego pracę w spornych okresach jako pracę nauczycielską nie może wpłynąć na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie, gdyż ocena ta nie była dokonana na mocy powszechnie obowiązujących przepisów prawa, lecz przepisów resortowych nie mających takiego waloru. Nadto w wyroku z dnia 19.03.2012 r., w sprawie II UK 166/11, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przepisy resortowe nie mają charakteru powszechnego i nie mogą kształtować praw podmiotowych.

W ocenie Sądu Okręgowego rozpoznającego niniejszą sprawę błędne stanowisko pracodawcy nie może wiązać Sądu rozstrzygającego sprawę.

Z tych racji natury faktycznej i prawnej, na podstawie cytowanych wyżej przepisów, uznać należało, że ubezpieczony nie spełnia warunku do przyznania mu prawa do emerytury i dlatego Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne o czym orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 102 k.p.c. Zdaniem Sądu Okręgowego za nieuzasadnione należy uznać obciążenie ubezpieczonego kosztami procesu.

Zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej) ubezpieczonego. Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (tak: Sąd Najwyższy w postanowieniu 1974.01.14 II CZ 223/73 LEX nr 7379). Również Sąd Najwyższy w postanowieniu 1966.06.28 I CR 372/65 LEX nr 6011 wywiódł, że stosownie do art. 102 k.p.c. w przypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może nie obciążać strony przegrywającej kosztami procesu. Kodeks nie określa bliżej pojęcia "Wypadki szczególne", pozostawiając rozwiązanie tego zagadnienia praktyce sądowej. Jednakże brak jakichkolwiek ograniczeń wyliczonych choćby przykładowo wskazuje na intencję ustawodawcy szerokiego pojmowania zakresu tego terminu.

W przedmiotowej sprawie Sąd uznał, że zachodzą przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c., albowiem ubezpieczony działał w procesie w przeświadczeniu słuszności swych żądań, a ocena ich zasadności wymagała prawidłowej wykładni przepisów prawa.

Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20.12.1979 r., II PR 78/79, OSPiKA 1980, nr 11, poz. 196. Ubezpieczony w toku postępowania działał osobiście. Nie korzystał przy tym z pomocy prawnej, przez co pozbawiony był możliwości dokonania prawidłowej oceny stosownych przepisów prawnych. Ponadto przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej ubezpieczonego, sprzecznym z zasadami współżycia społecznego byłoby obciążanie go kosztami procesu – kosztami zastępstwa procesowego.